

חוברת תקצירים

(לפי סדר א"ב של שמות משפחה של המרצים/ות)

Abstract booklet

(Abstracts of lectures in English after the abstracts in Hebrew)

ד"ר עארף אבו-גוידר

בין פלסטיניזציה לישראליוזציה באקדמיה: הנהירה של סטודנטיות ערביות- בדואיות למוסדות פלסטיניים

תופעת הלימודים במוסדות להשכלה גבוהה במדינות שכנות קבלה התייחסות מחקרית ענפה. עראר וחאג'ל- יחיא (2010) גורסים שיש סיבות רבות לרכישת השכלה באופן כללי ובייחוד בקרב אותם סטודנטים אשר לומדים בירדן, כאשר בראש ובראשונה חוסר השוויון בהזדמנות להשתתף בהשכלה הגבוהה אשר משפיע על העתיד התעסוקתי, הכלכלי והחברתי של מיעוטים ומשמרת את אי-השוויון הקיים בחברה, ואף מחריף אותו.

בפניהן של סטודנטיות ערביות- בדואיות נצבים מספר חסמים משמעותיים ביניהן חסמי הכניסה למוסדות ההשכלה הגבוהה בישראל ובעיקר הבחינה הפסיכומטרית, חסמים נוספים מהווים מגבלה משמעותית באי קבלתם ללימודים גבוהים קשורים במשתנים אישיים כמו הגיל והראיונות האישיים מהווים גורמי דחיפה. נוסף לכך דרישות הקבלה ללימודים גבוהים מאוד, לדוגמה במכללות להוראה דורשים ממוצעים גבוהים בציון הבגרות ובעיקר יחידות הבגרות כמו: 5 יחידות במתמטיקה ובאנגלית וממוצע 93 בבגרות, יחד עם זאת ישנם מניעי משיכה שמסבירים את הפופולריות של הלימודים ברשות הפלסטינית כגון: דרישות הקבלה המקלות וערכי תרבות ושפה משותפים, רכישת ההשכלה בקרב סטודנטיות בדואיות בישראל נתפסת ככורה המציאות והסטודנטיות הבדואיות מעדיפות ללמוד בישראל, על אף הקשיים במרחב הקמפוס הישראלי בגלל הקירוב הגיאוגרפי, היוקרה והגדלת סיכוייהן לקבל תעסוקה אחרי קבלת התואר.

מחקרים מראים שעצם הלמידה של סטודנטיות ערביות- בדואיות במוסדות ישראלים הן מנוף לניעות חברתית וחיזוק מעמדן בחברה היות שלימודים בארץ נחשבים כיוקרתיים ומשמעותיים על אחת כמה וכמה כאשר קבלת תעודת תואר ישראלית מגדילה את הסיכוי שלהן להתקבל לעבודה ובכך לרכוש מעמד כפול- מעמד חברתי וכלכלי נאות הן מצד הוריהן של הרווקות והן מצד בעליהן של הנשואות (Abu- Gweder, 2021).

מן הספרות המקצועית ניתן לראות גם מניעים אישיים משמעותיים בקרב הנשים הערביות בישראל. לדוגמה מחקר אשר התבצע לפני קצת יותר מעשור מצא שהמניעים לבחירת מקצוע ההוראה הן מניעים אישיים כמו נוחות, תפיסת המקצוע

רשות המחקר

רשות המחקר

כמתאים לאישה והשפעתם של ההורים, המניעים הרגשיים כגון אהבת התלמידים, אכפתיות כלפיהם ומתן הרגשה טובה וביטחון לתלמידים וכן אפיון ההוראה שכלל את התכונות הבאות: מקצוע מאתגר המפתח חשיבה, ארגון וסדר וכן היותו מקצוע שניתן להבינו בזכות המבנה הספירלי שלו (וינשטיין ושחם, 2008).

מטרתו העיקרית של המחקר המוצע הינה לבדוק את עיקר הסיבות לגידול הפנומנלי במספר הסטודנטיות הבדואיות הפונות ללמוד במוסדות להשכלה גבוהה ברשות הפלסטינית.

מן המחקר עולה שהקריצה ללימודים אקדמאים במוסדות בגדה המערבית נובעת בגלל מחסומים רבים אשר מונעים מסטודנטיות ערביות- בדואיות ללמוד באקדמיה כמו: הסרת מחסום השפה העברית, אי עמידה בתנאי קבלה, קשיים כלכליים, היעדר היסטוריה של לימודים במשפחה או בקהילה, כישורי למידה נמוכים יותר שנובעים ממערכות חינוך חלשות, רמת תמיכה משפחתית נמוכה בלימודים, וחוסר התאמה תרבותית ולימודית של מערכת ההשכלה הגבוהה למיעוטים ועוד.

ד"ר ברוך אלסטר

בגובה העיניים" או "על טהרת הקודש": היבטים פוליטיים בהוראת התנ"ך במכללות הדתיות למורים בישראל

לימוד התנ"ך בישראל קשור בקשר הדוק לפוליטיקה. בהגות ובספרות הציונית של דור התקומה, בחלוקת מערכת החינוך לזרמים ובהקשרים נוספים ניתן לראות זיקה עמוקה בין דרכי לימוד המקרא בתרבות הישראלית בכלל ובמערכת החינוך בפרט לעמדות פוליטיות הזרות לכאורה לנושא הלימוד עצמו. החינוך הממלכתי-דתי (החמ"ד), כולל שלוחותיו האקדמיות, אינו יוצא דופן בהקשר הזה. בהרצאה זו אתמקד בתהליכים פוליטיים שהשפיעו ושמשיעו על הוראת התנ"ך במוסדות אקדמיים דתיים בשלושים השנים האחרונות.

שני אירועים בתחילת שנות התשעים של המאה הקודמת, שניתן להגדירם כאירועים פוליטיים, השפיעו באופן מובהק על הוראת התנ"ך בחמ"ד. ראשית, פרישתו של שמואל פוירשטיין (ז"ל) מתפקיד מפמ"ר תנ"ך בחמ"ד. ושנית, תהליך האקדמיזציה של מערך הכשרת המורים בישראל בכלל, תהליך שהעצים את מעמדם של מרצים בעלי השכלה אקדמית על פני רבנים בעלי השכלה תורנית בלבד.

בהרצאתי אנתח את שני האירועים הללו ואת השלכותיהם על היחס בין חינוך, דת ואקדמיה בחוגים לתנ"ך במכללות החמ"ד, השלכות הנמשכות עד היום. אדון בין השאר בספרו של הרב צבי טאו צדיק באמונתו יחיה (עלי תשס"ד) ובפולמוס שהחל בו שם, בעימותים שהיו סביב מינויי מפמ"רים ובקשר שלהם למכללות, ועוד. אנתח שתי תפיסות יסוד שקיימת ביניהן מאבק אידיאולוגי, חינוכי ופוליטי, אותן נכנה (כמקובל במחנה האנטי-אקדמי בפולמוסים הללו) "תנ"ך בגובה העיניים" ו"תנ"ך על טהרת הקודש".

אסיים בדיון בשאלה, כיצד – אם בכלל – ניתן לקיים מערכת הכשרת מורים אקדמית בעלת שלוש נאמנויות שונות – דתית, חינוכית ואקדמית.

ד"ר אפרת בוכריס

פוליטיזציה ביצירות אומנות בתקופת המלוכה האירופאית

ההרצאה תציג זווית אומנותית- היסטורית של פוליטיזציה במדעי הרוח. היא תעמוד על הקשר בין פוליטיקה לאומנות ולמוזיקה באירופה המלוכנית.

מאז ומתמיד היוותה האומנות שופר רעיוני לאומנות ולדעות. מלכי אירופה היו מודעים לכך והפעילו צנזורה, גם אם סמויה, בה כל דבר שהאדיר את דמותם - אושר, ומה שהציג אותם באור שלילי – נאסר. בתי האופרה והתיאטרון הלאומיים היו למעשה צינור לקידום האינטרסים של השליטים. מחזות ויצירות מוזיקליות נכתבו באופן שיאדיר את מוסד המלוכה. אפילו תרגום התנ"ך לאנגלית של המלך ג'יימס (1611) ביקש לנקות את מלכי התנ"ך מכל רשע במגמה לטהר בכך את המנהיגים בפועל.

דוגמא אומנותית – מוזיקלית היא האורטוריה "יהודה המכבי" של המלחין ג.פ. הנדל (אנגליה, 1747). היצירה הוקדשה לנסיך ויליאם אוגוסטוס, דוכס קמברלנד, בשובו עטור ניצחון מקרב קלודן. בהקדשה נכתב: "דיוקן חיזור של מצביא חכם לאמיתו, אמיץ ובעל מידות טובות". בעת הזו באנגליה לא הייתה הפרדה בין דת למדינה. פירושה של אזרחות אנגלית היה השתתפות בטקסי הכנסייה האנגליקנית. הצופים תפסו את המוצג על הבימה כאנלוגיה ישירה לחייהם האישיים והקהילתיים. נצחוננו של יהודה המכבי / המלך האנגלי מודגש ומונצח ע"י המקהלה המפורסמת "הנה הוא בא".

האומנות המשיכה לשרת את מוסד המלוכה גם כשרוחות של נאורות נשבו באירופה ורעיונות של סובלנות וחופש דיבור אומצו על ידו. האבסולוטיזם הנאור עמד על ההנחה שהריבון נועד לשרת את עמו וכי טובת הנתינים עולה על טובתו האישית. אידאות אלה שיקפו תפיסה ניאו-סטואית. הסטואה, אסכולה פילוסופית יוונית-רומית שפרחה במאה השלישית לפנה"ס, הפכה לתורה פוליטית המתמקדת בחינוך למנהיגות ואזרחות טובה. לפי אסכולה זו, על האזרח, ועל השליט מכל שכן, להיות מוסרי ופטריוטי. יתר על כן- הנאמנות למולדת מגיעה עד כדי נתינת החיים למענה. המשורר הרומי קווינטוס הורציוס פלקוס בן המאה הראשונה לפנה"ס כתב בספר האודות השלישי:

כמה מתוק ומכובד למות עבור המולדת.

כותבי המחזות הגדולים של יוון ורומא הציגו במחזותיהם קונפליקטים בין טובתו האישית של המלך לבין טובת המדינה. הדוגמא המובהקת לכך היא המחזה של אוריפידס "איפיגניה באאוליס", שבו בת המלך מוכנה להקריב עצמה למען מולדתה - יוון.

רעיונות נאורים אלה קיבלו תחיה בתקופת האבסולוטיזם הנאור במחזות, באופרות ובאורטוריות. הן היוו הד, מסווה יותר, לאידאות שהמלכים רצו להתהדר בהן.

בהרצאה תוצגנה יצירות מתקופה זו שמשקפות בתוכן ובצורה את עירוב התחומים שבין אוצרות הרוח לפוליטיקה.

פרופ' יהושע ברמן

קלוליו של חקר המקרא

המחקר האקדמי של המקרא חותר במוצהר לאמת נטולת-הפניות, אבל בפועל הוא מתאפיין מראשיתו במיעוט ביסוס מדעי ובריבוי הטיות אידיאולוגיות. התחום המבקש לחשוף את הגנוז בערפילי העבר זקוק בעצמו להתבהרות.

ד"ר אופירה גראוויס קובל

הצד ההיסטורי של הפוליטיזציה בשדה הרוח - ההיסטוריוגרפיה של מפלגות הימין במדינת ישראל כמשל

מטרת הרצאה לבחון את משמעות הפוליטיזציה הקיימת בלימודי מדעי הרוח והחברה על המחקר בדיסציפלינה 'לימודי ישראל'.

סקירת ההיסטוריוגרפיה והמחקר ההיסטורי על מפלגות הימין במדינת ישראל ימשש כאבן בוחן לבחינת הנושא. כך לדוגמה: עד שנות השמונים של המאה העשרים לא נערכו מחקרים אקדמיים על מפלגות הימין הישראלי. לאחר "המהפך", [1977], החל מחקר שעסק בעיקר בשאלות למה התחולל "המהפך", והיכן טעינו [ראה לדוגמה: יונתן שפירא].

כמו גם התעלמות מחקרית מנושאים כמו חקר פעילות של נשים במפלגות הימין הציוני. ועוד.

בנוסף תבחן השפעת תהליכים במחקר בעולם בתחום מדעי החברה ומדעי הרוח על חקר לימודי ישראל בכלל וחקר הימין בפרט. כדוגמת הביקורת על הפרדיגמה הפרשנית המכונה "לאומיות מתודולוגית" ועוד. למרות המודעות הגוברת להשפעות וההטיות הפוליטיות הטמונות במחקר במדעי הרוח והחברה, במיוחד בהקשר של המחקר ההיסטורי, הכיוון

רשות המחקר

המחקרי

נשען ביתר שאת ובמופגן על תיאוריות שמבקשות לייצר מחקר מעורב חברתית ופוליטית. המושג 'אובייקטיביות מדעית' הפך למונח שנוי במחלוקת במדעי הרוח והחברה.

הנושא האחרון שייבחן בהרצאתי- הטרימינולוגיה בה משתמשים בפרסומים המחקריים ומשמעותם. כמו לדוגמה עולה שאלה חוזרת האם להשתמש במושג מלחמת העצמאות, השחרור או מלחמת 1948. וכלה בטרימינולוגיה בה משתמשים בהערות לסטודנטים ו/או למחקרי חוקרים שנשלחו לשיפוט בביקורת עמיתים. הערות הפוסלות את המחקר בטענה כי

"חקר הימין לא חשוב ולא תורם למדע". כלה בעזותה הכתובה של פרופ' באומל שוורץ בספרה שעסק במשלחת האצ"ל בארה"ב "זה יכול להיות ספר חשוב מאד ואף מועיל, בייחוד אם תכתבי עליהם דברים לא טובים".

ד"ר נורית דורון בר

"ילדים? מעולם לא רציתי ולעולם לא ארצה" על הבחירה באלהורות

בעשורים האחרונים הולכת ומתרחבת התופעה של זוגות או של פרטים הבוחרים שלא להיות הורים. בחירה זו סותרת במהותה את ההליכה בדרך הנורמטיבית והמסורתית, לפיה ילדים נחשבים לנכס חיוני בחוויה האנושית ולגורם הכרחי להמשך קיומה של החברה. הדיון על האפשרות לחיים ללא ילדים תופס בשנים האחרונות יותר מקום בעולם, ולאחרונה הוא מתקיים אף במדינה פרו-נטליסטית (פרו-נטליזם: אידיאולוגיה המעודדת ילודה) מובהקת כמדינת ישראל, המעלה על נס את הילודה ורואה בה, כדבריו של בן גוריון, "תנאי הכרחי לקיומה". הולדה והורות נחשבות במדינת ישראל ערך עליון: הן מבטאות את ייחודיותה של המדינה ושל החברה הישראלית והן, למעשה, הנתיב הראשי לקבלה ולשייכות חברתית - יותר מכל הישג אחר. דונת (2011) טוענת כי בבסיס הנטיות הפרו-נטליסטיות הללו עומדים מספר סממנים: לאומיים, דתיים ודמוגרפיים, הייחודיים למדינת ישראל, ובנוסף להם מתקיימים אף סממנים אוניברסליים וליברליים. ביטוי מובהק לצביון הפרו-נטליסטי של החברה הישראלית הוא שיעורי הפיריון הגבוהים ביחס לחברות מערביות אחרות, וזאת לצד השקעה גבוהה בטיפול בבעיות פיריון. נראה כי הורות במדינה ישראל היא מקודשת והביטוי הציבורי בכל הקשור לחלקים פחות מחמיאים ונעימים של ההורות היה דל במשך עשורים רבים; האפשרות לחיות חיים ללא ילדים לא היתה חלק מהדיון הציבורי. רק בשנים האחרונות הדממה שמאפיינת את הנושא מתחילה להיסדק וקולות אחרים מתחילים להישמע במרחב הציבורי. עדיין – הידע הקיים על הבחירה בחיים ללא ילדים הוא דל ורווי בסטראוטיפים שליליים.

כאמור, בעשורים האחרונים מספרם של הבוחרים באלהורות גדל משמעותית, ובעולם נושא זה מהווה כר למחקר שהולך ומתרחב. לעומת זאת, המחקר בישראל על הבחירה בחיים ללא ילדים הוא דל ומצומצם ביותר. העבודה הראשונה המשמעותית על אלהורות נערך בשנת 2011 (מחקרה של ארנה דונת) ונראה כי עד לשנת 2019, בה פורסמה העבודה שנכתבה על ידי,

רשות המחקר

רשות המחקר

לא פורסם

מחקר משמעותי נוסף בנושא. מנגד, המחקר על הורות עשיר ורחב מאד לאורך השנים והעיסוק האקדמי בנושא זה רב. נראה כי נושא פחות פופולרי ומקובל עדיין גם באקדמיה.

מר איתמר וגנר

שקיפות בפוליטיזציה אקדמית אל מול אובייקטיביזם מובנה

לכולנו ישנן דעות פוליטיות אשר באופן טבעי יכולות להיכנס ללא כוונת תחילה לתוך הרצאותינו ומחקרנו בתחום מדעי המדינה, הפוליטיקה והממשל.

לכן נשאלת השאלה כיצד ניתן להתגבר על משוכה זו?

פתרון ראשון הוא לא להילחם בתופעה אלא לקבלה אך לתייג ולהדגיש אותה לדוגמא: ברצוני להציג טיעון ימני או לחלופין טיעון סוציאליסטי ובמסגרת התיוג או המסגור הזה אציג השקפת עולם היוצאת באופן טבעי מתוך "הכניסה" לתוך עולם ערכים זה.

פתרון שני שניתן לחשוב עליו הינו פתרון שגם נעשה באולפני חדשות אך כאשר הינו נכתב או מובא על ידי מרצה אחד יש לנהוג בו באיפוק רב ובסדר מופתי. אז הכוונה היא שעל המרצה שרוצה לחתור לאובייקטיביות סביב נושא או אירוע פוליטי מסוים- עליו להציג דעה נגדית עבור כל טענה המובאת בהקשר הנוכחי. לדוגמא: מרצה יכול לדבר כנגד הכיבוש ולהציג זאת כדעה של הצד השמאלי של המפה הפוליטית- ובכך יפעיל את אסטרטגיית הפתרון הראשון שהצגתי. לעומת זאת, בראייה היסטורית ניתן גם להציג תפיסה "בן גוריונית" של כיבוש ובכך הדיון נעשה הרבה יותר מעניין ופותח שאלות לא פשוטות. הרי אם בן גוריון מגיע מאידאולוגיה סוציאליסטית אך דיבר גלויות על כיבוש האדמה תוך כדי לקיחת אדמות מהעמים מסביב, האם זאת עדיין "טענת שמאל"? פתאום המציאות נעשית הרבה יותר מורכבת ודורשת מאיתנו לצאת מהתייגים הרגילים של שמאל ימין ומרכז. אך אם עדיין מניחים שיציאה כנגד כיבוש הינה תפיסה שמאלית אז עלינו להמשיך ולהגדיר באיזה שמאל מדובר- האם זה שמאל גלובליסטי, האם ערך השוויון בכלל קשור לשליטה על עמים אחרים או שבמקרה יצא שהצד השמאלי כרגע פשוט מחזיק בדעות האלה. ליתר המחשה של הנושא ועידוד אובייקטיביזציה, ניתן דווקא להגיד שערכי החירות הם אלה שדורשים מאיתנו להבין את הצורך בעצמאות של עם אחר. לכן בקטע קצר זה ביטלתי את הפוליטיזציה של נושא הכיבוש בין ימין ושמאל והצגתי בצורה קצרה כיצד ניתן "לתקוף" נושא זה דרך שתי אסכולות פוליטיות.

פרופ' רוחמה וייס

הכזונה יעשה את אחותנו? " פוליטיזציה מוסווית בעיסוק בדמות ה'זונה' בשתי אגדות תלמודיות. בפרשנות מסורתית ובמחקר בן זמננו.

הסופרת, העיתונאית והאקטיביסטית הבריטית Joan Smith ניתחה באופן ביקורתי את פעילות המשטרה הבריטית במקרים של אונס ורצח סדרתיים. בספרה *Misogynies* (1985) היא מצביעה על הכשל שנוצר מהטייה תרבותית להסוות מיזוגניה בשנאת זונות, כשל שעכב את פיענוח העבירות וגרם למוות של נשים רבות¹.

למזלנו, פרשנות ומחקר התלמוד לא עוסקים בהצלחת חיים. עם זאת, העשייה הפרשנית גם בתחום זה מושפעת מתפיסות מוסריות של הקהילה ומשפיעה עליהן. בהרצאה אעסוק בתרבות הפרשנית, המסורתית והמחקרית, לשתי אגדות תלמודיות, המייחסות לגיבורות באגדה מעמד של זונה ומתבוננת בבחירתם של הגברים, תלמידי חכמים, לקשור קשר מיני עם זונות² בהתייחסותי לשתי האגדות אראה כיצד ההטייה התרבותית ביחס לזונות שנשזרת עם הרצון לעצב את דמותם של החכמים בהתאם לערכי הקהילה, גורמת לפרשנים המסורתיים וגם לחוקרות ולחוקרים להבנה מעוותת של האגדה והתרבות שהיא מייצגת.

בסיום דבריי אתייחס להשלכות של תמונה מעוותת זו על התרבות שלנו.

האגדות אליהן אתייחס:

1. מסורת קצרה המופיעה בתלמוד הבבלי בשני מקומות ומעידה על התנהגות מינית של שניים מגדולי חכמי התלמוד הבבלי שנהגו לייחד 'אשה ליום אחד'. המסורת מופיעה בשני מקומות בתלמוד הבבלי יומא יח עמוד ב' / יבמות לז עמוד ב.³

¹ ראו למשל דבריה החריפים במאמר שפורסם ב *The Guardian*

² <https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/dec/16/peter-sutcliffe-crimes-violence-women-documentaries>
הטרמינולוגיה בה אני משתמשת בתקציר: "זונות" וגם "קשר מיני עם זונות" היא בעלת מטען תרבותי-פוליטי. לו היה מדובר בסיפורים בני זמננו הייתי משתמשת במונחים "נשים במעגל הזנות" ו"זנאים" ול"קשר מיני עם זונה" הייתי מתייחסת כאל אונס, אלא שזו תהיה החלה של ערכים שלי על תרבות אחרת ומעשה זה לא יאפשר לי לקרוא קריאה פרשנית-ביקורתית את האגדות ואת הפרשנויות אודותיהן. גם לכך אתייחס בהרצאה.

³ למסורת זו התייחסתי במאמר שכתבתי יחד עם יונה ארזי: 'נאמנים או מתבוללים – על הפער בין הלכה למעשה בעולמם של חכמי התלמוד הבבלי – עיון בכמה מקרי בוחן', שדמות ורוח 2015 (בעריכת זכאי, מנדס-פלור, גריס) 4. לאגדה זו התייחסתי בשניים מספריי. לראשונה בספר 'מתחייבת בנפשי' (2006) שם הייתי שותפה למוסכמה הפרשנית ש'חרותא' הוא שם של זונה מפורסמת. בפעם השנייה התייחסתי אל האגדה ספרי 'אמהות בטיפול' (2012) עם הפסיכולוג אבנר הכהן) ובו אני חוזרת בי מייחוס זה

רשות המחקר

רשות המחקר

2. אגדה על בחירתו של רב חייא בר אשי להדיר את עצמו מחיי מין ועל ניסיונה של אשתו המכנה עצמה 'חרותא' לשנות את החלטתו. פרשנים וחוקרים בחרו בחירה לא מתחייבת ספרותית לטעון ש'חרותא' הוא שם של זונה מפורסמת. תלמוד הבבלי קידושין פא עמוד ב⁴.

ד"ר ירון זילברשטיין

מוסד הסנהדרין וחקר המשפט העברי: עבר מדומיין ככלי לביקורת פוליטית עכשווית

אחד המוסדות המשפטיים הידועים במסורת היהודית לדורותיה הנו מוסד הסנהדרין. מקורות רבים מתארים את מאפייניו המשפטיים של מוסד זה, את אופיו כמוקד להנחלת קיום תורה ומצוות, כמקום הכרעה במחלוקות ואת תפקידו המנהיגותי המרכזי לאורך הדורות. הטיפול במקורות אלה הן בספרות הרבנית והן בספרות המחקר לא הבחין בין סוגי המקורות השונות, ואלה נתפסו במהלך הדורות כמקורות היסטוריים. מכאן שניתן היה להשוות אל מוסד הסנהדרין למוסדות פוליטיים מקבילים בעבר בהווה, ואף כתכנית פעולה עתידית.

בהרצאה זו אבקש להראות כיצד מקורות בעלי אופי נורמטיבי, המתארים את דמותה הרצויה של הסנהדרין, הפכו בתחום חקר המשפט העברי למקורות היסטוריים, ומכאן גם ככלי לניגוח מוסדות פוליטיים במדינת ישראל ובראשם בית המשפט העליון. העמדת מוסד הסנהדרין כמוסד היסטורי אל מול בית המשפט העליון, איפשרה הבעת דעה פוליטית גם ללא הצגתה ככזו, וזאת על סמך ההשוואה בין שני מוסדות אלה.

ד"ר דבורה חזד-עפג'ין

השפעות שינויים פוליטיים בישראל על מבנה החינוך החקלאי כערך יסוד בתקומת המדינה

לימודי החקלאות היו מאבני היסוד של החינוך הציוני. כבר מתקופת חידוש היישוב היהודי בארץ ישראל, ימי טרום מדינה, נהגו ללמד שיעורי חקלאות בבית הספר באמצעות גינות שהוקמו בסמוך לבית הספר, בהן התנסו התלמידים בעבודה מעשית.

רשות המחקר

רשות המחקר

עם קום

המדינה, הוכרה החקלאות כמקצוע חובה, אבל תוך מספר שנים, חל פיחות במעמד החקלאות, בעקבות שינויים פוליטיים ותפיסות אידיאולוגיות משתנות, והיא הוצאה מרשימת מקצועות הליבה.

בשנים האחרונות, נבחן שוב מעמדו של מקצוע החקלאות כבעל ערך ותרומה משמעותית לחיי הכלכלה והחברה בארץ, ומערכת החינוך נדרשה להיערך בהתאם.

הרצאתי תציג איפה את ההשפעות הפוליטיות בישראל על מבנה החינוך החקלאי כערך יסוד בתקומת המדינה, בשלושה היבטים: רקע התקופה, מטרות וסביבה לימודית.

בביליוגרפיה חלקית:

1. אבן פז, ז' ואבריאל-אבני נ' (2017). מחקרי הנגב, ים המלח והערבה. מפגשים רב תרבותיים בחווה החקלאית "תלמי אחווה": מודל יישומי לשילוב בין חינוך סביבתי לבין חינוך רב תרבותי. מחקרי הנגב, ים המלח והערבה, 9(2), 56-64 (2017) 64-56(2), 9.
2. גולדמן, ד' וקדיש, ד' (2011). גינה לימודית – קהילתית – זירה לפיתוח מנהיגות סביבתית חינוכית. ביטאון מכון מופ"ת, אפריל, 45, עמ' 38-43.
3. זלטנרייך, י' (2015). הגינות החקלאיות בבתי הספר: ערכים והגשמתם במושבות הגליל בתקופת היישוב. אתרים/המגזין, חשוון-תשע"ו (אוקטובר) 5, עמ' 75-80.
4. חדד-עפג'ין, ד' (2015). משה סמילנסקי- מחזון למעשה. פועלו בעיצוב החברה והיישוב. רחובות, עמ' 165-185.
5. כהן, ר' (2012), מגמות בחינוך החקלאי במדינת ישראל בשנים 1953-1999. עבודה לקראת התואר "מוסמך". אוני' תל-אביב.

6.

ד"ר אורי חורש

שולחן עגול: עד כמה הוראת הערבית בישראל טעונה פוליטית?

إلى أي حد يُعتبر تعليم اللغة العربية في إسرائيل مُسيئاً؟

המשתתפות/ים (לפי סדר א"ב):

ד"ר סלים אבו ג'אבר, ד"ר שלמה אלון, ד"ר אורי חורש, ד"ר שלומית שרייבום-שבטיאל, ד"ר בטי תוסיה-כהן

מעמד השפה הערבית בישראל עבר תהפוכות רבות. לפני קום המדינה, הפכה הערבית בהדרגה משפת הרוב לשפה רשמית לצד העברית והאנגלית. עם הכרזת העצמאות, הוסרה האנגלית מרשימת השפות הרשמיות, ובחוק יסוד: ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי, שונה מעמד הערבית מ"שפה רשמית" ללשון בעלת "מעמד מיוחד", שטיבו לא פורט.

רשות המחקר

רשות המחקר

אנו

מציעות^{5*} לדון בהיבטי הוראת הערבית בישראל בהקשר הפוליטי-חברתי. בצוות עמיתות בעלות ניסיון עשיר בתחומים הקשורים בהוראת הערבית, באוניברסיטאות בארץ ומחוצה לה, במכללות להכשרת מורות ובבתי ספר לחינוך, בבתי הספר, ובתפקידים בכירים במשרד החינוך. חלקנו עסקנו בהוראת הערבית לדוברות ערבית וחלקנו בהוראת ערבית כשפה נוספת, ולמרביתנו ניסיון עם אוכלוסיות מגוונות, רב-תרבותיות ורב-לשוניות.

מבין השאלות שיוצגו:

- מה מניע דוברות עברית ללמוד ערבית? לדוגמה: רצון לשרת בכוחות המודיעין, הכרת האויב, הכרת אוכלוסיות שכנות וניסיון להשכנת שלום עמן, מניעים נוספים – פוליטיים ואחרים.
- כיצד בא לידי ביטוי המתח הפוליטי בקרב אוכלוסיות דוברות ערבית בישראל? יש לזכור כי אוכלוסיות אלה אף הן מגוונות ורב-תרבותיות, שכן הן כוללות בנות דתות שונות (אסלאם, יהדות, נצרות, הדת הדרוזית) וכן מסורות דיאלקטליות שונות (דיאלקטים פלסטיניים שונים, דיאלקטים של קהילות יהודיות מצפון אפריקה וחצי האי ערב ומסופוטמיה).
- מדוע הוראת הערבית בישראל מתנהלת במעין כיסים סגורים (כגון: בתי ספר יהודיים, ללא מגע כמעט עם האוכלוסייה הפלסטינית; בתי ספר ערביים עירוניים, ערביים כפריים, בדואים, דרוזים/צ'רקסיים)?
- מהו הרציונל מאחורי הכשרת מורות לערבית במכללות ערביות גרידא (כגון אקדמיית אלקאסמי, המכללה הערבית לחינוך בישראל-חיפה) לעומת האוניברסיטאות ומכללות מעורבות (כגון המכללה האקדמית אחווה, המכללה האקדמית בית ברל)?
- מה מקומן של מורות, מרצות ומדריכות פדגוגיות דוברות עברית בהכשרת מורות לערבית? האם קיים מתח פוליטי בין תפקידן לבין תפקידן של עמיתות דוברות ערבית?

משתתפות השולחן העגול תקבלנה מראש רשימת שאלות ברוח זו. כל משתתפת תענה על מבחר שאלות על פי תחום מומחיותה, לאחר מכן יתקיים דיון בין המשתתפות, אשר לבסוף ייפתח גם לכלל הנוכחות במושב.

ד"ר איריס יניב

הוראת התנ"ך כאקט פוליטי

למה ללמד וללמוד תנ"ך?

⁵ התקציר מנוסח בלשון נקבה, אך מתייחס לבני כל המגדרים.

רשות המחקר

רשות המחקר

מה ללמד מתוך התנ"ך?

איך ללמד וללמוד תנ"ך? עד כמה יש מקום לחשיבה ביקורתית בהוראת התנ"ך? השאלות הללו, כמו גם התשובות להן, כך ארצה לטעון, הן פוליטיות.

לגבי השאלה הראשונה – התנ"ך תפס את מקומו של התלמוד רק בעקבות המודרנה, במאות ה-18 וה-19, בעיקר באירופה.

לגבי השאלה השנייה – השינויים התכופים בתכניות הלימודים במקרא ב-20 השנים האחרונות קשורים גם לשינויים הפוליטיים במדינת ישראל ולחילופי המפמ"ריות.

ולגבי השאלה השלישית, בה אתמקד בהרצאתי והיא העיקר, מבחינתי – התשובה לשאלה זו קשורה בטבורה לחינוך לדמוקרטיה, שחשיבה ביקורתית היא אחד מנדבכי החשובים ביותר, ולכן זו שאלה פוליטית.

בהרצאתי ארצה להראות שלרוב, הוראת התנ"ך בישראל אינה מדגישה את פיתוח החשיבה הביקורתית של התלמידים.

אחת הסיבות לכך היא העדר הכשרה מתאימה לכך במוסדות להכשרת מורים למקרא. אז מה כדאי לנו לעשות במכללות

כדי לסייע לפרחי ההוראה? ראשית, להאמין שזה חשוב. שנית, לפתח, כמרצים ומרצות, מיומנויות לעיסוק בנושא.

שלישית, להוות מודל לחיקי באופן בו נטפח חשיבה ביקורתית בשיעורינו שלנו.

ההרצאה תהיה מבוססת על עבודות המחקר שלי בתחום הוראת התנ"ך בחינוך הממלכתי (דור ויניב, 2004; יניב,

2010; יניב ואברהמי, 2016; שקדי ואחרים, 2019) ועל הוראת תנ"ך יותר מ-30 שנה.

מר חובב עקיבא כהן

ביקורתה של ארנדט על מדעי החברה וצוותי החשיבה

חנה ארנדט הייתה אחת הפילוסופיות הפוליטיות החשובות ויוצאות הדופן במאה ה-20. אמירותיה והגותה היו לא פעם שנויות במחלוקת כך גם ביקורתה על מדעי החברה וצוותי החשיבה.

בהרצאה נדון תחילה בביקורתה של ארנדט על מדעי החברה שהופיעו במספר ספרים ומאמרים בהם: "המצב האנושי", "אמת ופוליטיקה", "על האלימות", "אי ציות אזרחי". במאמרים וספרים אלו ארנדט תקפה הן האוניברסיטאות, הן את מדעי החברה עצמם והן את השימוש המדעי כביכול לפתרון בעיות חברתיות. ביקורות אלו של ארנדט על מדעי החברה יוצגו בהרצאה בקצרה על בסיסם נדון באחת הביקורות הנוקבות של ארנדט בתחילת שנות ה-70.

לאור ביקורת מדעי החברה נעמוד על קשר אשר הטריד את מנוחתה של ארנדט ובא לידי ביטוי מובהק במאמר "לשקר בפוליטיקה". ארנדט שהייתה חברת סגל ומרצה אורחת במספר אוניברסיטאות בארצות הברית ביקרה את שיתוף הפעולה של

רשות המחקר

מכוני המחקר

ו/או האינטלקטואלים עם השלטון. ארנדט לעיתים יצאה כנגד חבריה שלקחו חלק במאמץ המלחמתי בווייטנאם בעזרת המכונים השונים וצוותי החשיבה. באמצעות דוגמא זו של שילוב ידע לכאורה עם שלטון פוליטי ארנדט סימנה את התהליך השלילי שחל בעולם האקדמי בארצות הברית במהלך המאה ה-20. תהליך זה שמשמעותו חיבור בין הידע לשלטון, חיבור כוחות ההשכלה לצורת המשטר לטובת המלחמה או צרכים תעמולתיים. פעולה זו של האינטלקטואלים והמשכילים עבור ארנדט עמדת ביחס הפוך לתפקידם הפוליטי. שהרי דווקא אינטלקטואלים אלו כקבוצה מיוחדת צריכים להוביל אל המקום ההפוך ביקורת המשטר וכן הרחבת האפשרות לעולם משותף.

נסיים בחידוד במקומה המיוחד של ארנדט באוניברסיטאות. ארנדט בניגוד למשכילים אלו בהגותה ובהצהרותיה ביקשה לעודד חשיבה ולקדם כוחות פוליטיים. יתרה מכך דמותה הקונטרוברסלית מהווה דוגמא למקום ולתפקיד שיש לאינטלקטואל ולמשכיל בין האקדמיה לחברה, האפשרות לחשוב ולבקר.

ד"ר אילת כהן וידר

אימהות בכל מחיר? על מנגנוני השתקה בדרך לאימהות

ממחקרים שנעשו באזורים שונים בעולם עולה כי אחת מתוך ארבע נשים עוברת פגיעה מינית במהלך חייה. לפגיעה המינית השלכות בתחום הבריאותי-גופני, הרגשי, החברתי, הכלכלי והמקצועי, מעט מאד מחקרים בדקו את השלכות הפגיעה המינית על בריאותה הגניקולוגית של הנפגעת ועל מערכת הפריון בפרט. למרות ההיקף הפנדמי של פגיעה מינית השיח אודותיה בעולם הפסיכואנליטי ובמערכת הרפואית מאופיין בשתיקה ובהשתקה. מאז שפרויד חזר בו מתאוריית הפיתוי בשנות ה-20 של האלף הקודם ועד שלהי שנות ה-80 והמהפכה הפמיניסטית לא נכתבו ספרים בנושא ונכתבו מעט מאד מאמרים. מחקרים מראים כי למעלה מ-60% מהנשים שנפגעו מינית ופנו לטיפול פסיכולוגי לא נשאלו ולא סיפרו על הפגיעה המינית שעברו. בתהליכי ההכשרה המקצועית של פסיכולוגים ופסיכיאטרים הנושא לא נכלל בתוכנית הלימודים.

כ-10%-15% מהזוגות המעוניינים בהולדת ילדים לא מצליחים להיכנס להריון. עיקר הנטל הטיפולי נופל על הנשים, משום שמרבית הטיפולים הרווחים היום בישראל מיועדים לנשים, גם כאשר גורם הבעיה הוא זכרי. בעיות הפוריות, חוסר היכולת לממש את ההורות, וטיפולי הפוריות, גורמים לרמות גבוהות של מתח וחרדה. אל-הורות לא רצונית נתפסת כאחד האירועים המלחיצים בחיי האדם כאשר הוא מדורג לאחר מוות של אדם קרוב וגירושין.

הן קשיי פוריות והן פגיעה מינית הן תופעות בעלת משקל רגשי כבד ושתיהן מאופיינות בשתיקה וסודיות. רופאים ורופאות נמנעים מלשאול את המטופלות אודות היסטוריה של פגיעה מינית למרות שמידע זה רלבנטי מאד לתהליך האבחון והטיפול. נראה שהמטרה המקודשת של הבאת ילדים לעולם משתלטת על השיח ולא מותירה אפשרות לדבר על הקשיים שבדרך.

רשות המחקר

רשות המחקר

ההרצאה

תציג תוצאות מחקר שעסק בקשר בין שתי התופעות המאופיינות בהשתקה ובבדידות - הקשר בין אי פוריות לפגיעה מינית בקרב נשים בישראל. זהו המחקר הראשון העוסק באופן בו הנשים המתמודדות עם היסטוריה של פגיעה מינית ועם אי פריון חוות את הקשיים ואת הקשר בין שתי התופעות וכיצד הן חוות את יחסה של המערכת הרפואית לסוגיות הרגישות והכאובות

ד"ר הגר להב

הכלוב האתאיסטי

בבואה לחקור חוויות אמונתיות, דתיות ו/או רוחניות, הסוציולוגיה של הדת נדרשת לדחות כל שימוש בהנחות דתיות – כגון קיומם של אלוהות, קדושה, איחוד קוסמי, מציאות אולטימטיבית, נסים וכיו"ב – כהסבר לתופעה הנחקרת. בהרחבה, כל הסבר סוציולוגי הכולל הנחות בדבר מעורבות "על טבעית" במאורעות ותופעות בעולם איננו לגיטימי. את הנחת העבודה האפריורית הזו כינה ברגר אתאיזם מתודולוגי.

בעשרות השנים האחרונות התפתחה בחקר הדת הפרדיגמה הפוסט-חילונית, שאחד מעקרונותיה הוא ערעור על הטענה כי דת וחילוניות הן קטגוריות בינאריות, מובחנות ואף הופכיות. במסגרת זו, עורער גם מעמדו של האתאיזם המתודולוגי. בין היתר נטען כי הוא מהווה הטיה בלתי מוצדקת לטובת "החילונית" ומבנה תפיסה של דת ואמונה כ"אחר". לאור זאת, החלו להישמע קריאות להחלפתו באגנוסטיות מתודולוגית, שאיננה מניחה בהכרח שאירועים מסוימים הם נס, ביטוי של יד האלוהים וכיו"ב, אבל גם איננה שוללת זאת מראש. במלים אחרות, אגנוסטיות תיאולוגית טוענת כי הטיעון האפריורי, לפיו אמונות וחוויות אמונתיות הן רק תוצר של הבניה חברתית או השלכות אנושיות מדומיינות שאינן מתכתבות בהכרח עם מציאות אובייקטיבית כלשהי, מהווה רדוקציה בלתי מוצדקת המצרה את ההבנה והידע האנושיים.

באקדמיה מצופים על פי רוב מרצים "לטהר" את ההוראה מכל שביב טענה כי אפשר שתפיסת העולם האתאיסטית איננה מהווה תיאור אונטולוגי של העולם, אלא רק פרשנות מועדפת שלו. חריגה מציפייה זו נתפסת מיד כ"הדתה" (שאיננה נתקלת בטענת-נגד על "החלנה") או כניסיון ל"החזרה בתשובה".

כמי שעוסקת בהוראה של סוציולוגיה של אמונה וסבורה שהבנתה מחייבת לא רק לימוד קוגניטיבי אלא גם חווייתי ורגשי, המאפשר לסטודנטים לברר לעצמם את תפיסות העולם שלהם, בהרצאתי אדון באופן שבו האימוץ הבלתי מעורער של האתאיזם המתודולוגי כולא את ההוראה בכלוב צר, שמבטל את הלגיטימיות של חוויות ופרשנויות של סטודנטים. בכך הוא מהווה כלי פוליטי, שמתעדף חילונים על פני דתיים ומסורתיים, אשכנזים על פני מזרחים, גברים על פני נשים ומרכז על פני פריפריה.

ד"ר אורנה לוין

היגיון פוליטי וגיוון פואטי: ייצוגן של בעיות יסוד בעולם האקדמי ברומנים של מאיה ערד

בהרצאה אבחן את הזיקה שבין המחשבה הפואטית ובין טווח ההשקפות הפוליטיות כפי שהן מיוצגות ברומנים שכתבה מאיה ערד ושברמזם המיליה האקדמי. ערד היא סופרת ישראלית המתגוררת בארה"ב ובמהלך השנים לימדה באוניברסיטאות הרווארד, ז'נבה וסטנפורד. באמצעות עיון ברומנים שכתבה יתבסס הטיעון לפיו כתיבתה היא מראה עצמית נוקבת שכוחה בקלילותה.

המסגרת התאורטית תמצב את שאלת היחסים שבין ספרות לפוליטיקה תחת מסורת שתחילתה בימי אפלטון ואריסטו (לוין, 2019). אצביע על המפנה שחל עם פריצת המגמה האונגרדית ואתייחס לפרדוקס שבקריאות ל'אמנות לשם אמנות' בהדגישן דווקא את המוקדים הפוליטיים באמנות. אעמוד על כך שהמינוח 'ספרות מגויסת' בגלגוליו השונים מעיד שמשימת האמן הפכה מפואטית לפוליטית. מכאן, אגיע לבירור תרומתם של ז'אנרים ספרותיים לעיצוב ולשינוי דפוסי חשיבה. מסקנת הדברים תוביל להבנה שההתאמה בין פואטיקה לפוליטיקה היא לעולם חלקית, שכן ספרות פוליטית מושפעת גם מגורמים שאינם פוליטיים, והפוך: ספרות איננה יכולה להיות א-פוליטית, "טהורה" מכל אידיאולוגיה.

לפיכך, במוקד ההרצאה אציע לראות ברומנים של ערד, ובייחוד ברומן "שבע מידות רעות" (ערד, 2006), סגמנטים שמהדהדים תהליכי פוליטיזציה של הקודים המדעיים והחברתיים באקדמיה. המסגרת החברתית ברומן היא המחלקה להיסטוריה של המדע באוניברסיטה אמריקאית ידועה, אלא שהשאלות שנבחנות בטקסט חורגות ממסגרת זו ומתכתבות עם הלכי רוח עכשוויים באקדמיה באשר היא. גיבורי הרומן הם חוקרים צעירים וותיקים והעלילה הבנויה כסיפור מתח, קומי ופסיכולוגי חודרת אל נבכי הנפש של הדמויות. הבחירה בצורות קלאסיות מספרות המערב משחררת את ערד מכבלי הריאליה הישראלית (Levin, 2021) ומאפשרת לה להציג את ההטיות הפוליטיות באקדמיה בממד אוניברסלי באמצעות שלושה דפוסים מרכזיים: (1) הזווית החברתית – הזווית החברתית - תחרות והליכי קידום מקצועיים (2) הזווית האתית – חרושת המדע ואג'נדת הפרסום המדעי (3) הזווית המגדרית – פערים בתפיסה בנוגע להתאמה לתפקידים אקדמיים. במסגרת הדיון אדגים אספקטים אלו מתוך הרומן ומתוך יצירות נוספות של ערד. באמצעות הפילטר הספרותי ישתקפו ההטיות הפוליטיות באקדמיה ובפרט אלו הקשורות למשבר המדעים ההומניים (אלמוג ואלמוג, 2020). ההרצאה תתרום להעלאת המודעות לפוליטיזציה באקדמיה באופן נוקב וקליל, כיאה לסוגת הביקורת החברתית.

מקורות

- אלמוג, ת' ואלמוג, ע' (2020). כל שקרי האקדמיה. ידיעות ספרים.
לוין, א' (2019). שֶׁכֶּרְצָף: תנודות פואטיות ביצירת נעמי פרנקל. ירושלים: מאגנס.
ערד, מ' (2006). שבע מידות רעות. תל אביב: חרגול ועם עובד.

רשות המחקר

רשות המחקר

Levin, O.

(2021). **Strange Genre-related Loops in a Novel-Short Story: The Tension between the Genres and their Cultural Context.** *CLCWeb: Comparative Literature and Culture* (accepted for publication).

ד"ר תמר מאיר

המראה הכפולה: הפוליטיזציה בפירושו של משה אריה מירקין, לדרשות פוליטיות של חז"ל על המקרא.

במחקר העוסק בדרשות ובסיפורים דרשניים של חז"ל, ישנה מגמה של קריאה היסטורית (או היסטוריוציסטית), התולה את משמעות הדרשה ברקע האקטואלי-פוליטי שבו נמסרה: הדרשן נתלה בפסוק על מנת להעביר מסר אקטואלי לשומעים בני ימיו, על רקע פולמוסים פנים יהודיים וחוץ יהודיים כאחד.

לעיתים מדובר בפוליטיזציה סמויה ונתונה לפרשנות, ולעיתים במסר פוליטי ברור ומפורש של חז"ל לבני תקופתם, באמצעות העלילה והגיבורים המקראיים.

בפירושו של משה אריה מירקין למדרש רבה, ניתן למצוא מקרים רבים בהם נאחזת פרשנותו של מירקין בדרשות וסיפורים דרשניים הניתנים לקריאה היסטורית, כדי להציע את נקודת מבטו על אירועי זמנו.

כך נוצרת השתקפות כפולה:

אירועים וסוגיות שהסעירו את היישוב בארץ ישראל בתקופתו של מירקין, כגון עליית הנאצים לשלטון, מלחמת העולם השנייה, המנדט הבריטי, ואידאות ציוניות, משתקפים בפרשנותו של מירקין על דרשות חז"ל, והאירועים שהסעירו את עולמם של חז"ל, משתקפים בדרשותיהם שלהם על המקרא.

מירקין, בעקבותיהם של חז"ל, מבקש אף הוא להשמיע מסרים לבני תקופתו, ואף הוא, כמותם, עושה זאת כחלק אינטגרלי של חיבור שמגמתו המוצהרת היא פרשנות מוסמכת ושיטתית של הכתובים.

המגמה לקריאה אקטואלית של טקסטים מן המקרא ומספרות חז"ל משתקפת גם ביצירתו הספרותית של מירקין "אור קדומים: לוט בן הרן" ובה פרודיה היסטורית על סדום כשיקוף לעולם מודרני.

בהרצאה תיבחן גם שאלת היחס שבין הסוגות השונות, וההבדלים באופן בניית המסרים בתוך הקשר סוגתי פרשני, לעומת הקשר עלילתי.

רשות המחקר

גם כן תעלה

הזיקה לספרות חז"ל, וההקבלה להבדלים דומים בין מסרים פוליטיים המוטמעים בסוגת הסיפור הדרשני, לעומת מסרים המובאים ברצף דרשות פרשניות למקרא.

רשות המחקר

ד"ר אברהים מחאג'נה

מרצים בני מיעוט ערבי סובלים משיטור אקדמי מטעם הסטודנטים: האומנם?

במשך שנים נמנמה האקדמיה סביב השיטור "המבני" בה והוא אף נתפס כ"מובן". אולם לאחרונה הדיון בנושא התעורר, וגלש ממגדל השן לזירה הציבורית בעקבות האצת תהליך "השיטור החדש" המבוצע על ידי ארגונים כגון אם תרצו, המכון לאסטרטגיה ציונית ו-Israel Academic Monitor שעוקבים אחרי היצירה האקדמית, ההוראה ואפילו הפעילות הציבורית של אקדמאים במוסדות להשכלה הגבוהה.

הרצאה זו תאיר מקור נוסף לשיטור אקדמי: הסטודנטים. יוצגו נתונים אשר נאספו בראיונות חצי מובנים עם 56 מרצים ערבים (מתוך 74) מכלל המוסדות האקדמיים בישראל המלמדים מדעי רוח, מדעי חברה, משפטים ועבודה סוציאלית על השיטור המופעל נגדם, אם במישרין בצורה פרטנית וקבוצתית ואם בעקיפין בסיוע מרצים יהודים, הנהלת המוסדות, אגודות הסטודנטים וארגונים חוץ-אקדמיים. השיטור הזה נסוב סביב רשימות הקריאה בסילבוסים, התיאוריות, העובדות, הנתונים והטרמינולוגיה המוצגים בשיעורים.

למגמה זו יוצגו שלושה הסברים:

1. תהליך הליברליזציה המואץ של ההשכלה הגבוהה, אשר מתבטא הן בהגדלה מסיבית של מספר הסטודנטים וכוחם מול הפרולטריוזציה של מרצים המועסקים בחוזים זמניים וחלקיים, כאשר יחסי "נותן השירות" ו"הלקוח" הפכו את ההשכלה הגבוהה לסחורה.
2. סטודנטים יהודים הם קורבן ליחסי הכוח בחברה הישראלית שמשחזרים את כוחם ההגמוני על ידי דחיקתם של מרצים בני מיעוטים למיקומם השולי והמדורדר בין כותלי האקדמיה.
3. השיטור מהווה אינדיקטור לתמורות העוברות על תהליכים ושקנים באקדמיה (ניטרליות, אובייקטיביות, איזונים, מהות הידע וכיוצא בזאת) לאור תהליכי הפוליטיזציה של מדעי הרוח והחברה בהקשר של רוב-מיעוט.

ד"ר קארולין ניקולאי

בחיפוש אחרי ה"אני השסוע" ברומן "ערבסקות" מאת אנטון שמאס

הרומן ערבסקות (1986) לאנטון שמאס ששנת 1948 ותוצאותיה מהווים חלק מרכזי בו, הוא רומן יוצא דופן בנוף הספרות הישראלית, משום שלמרות שנכתב בשפה העברית, מחברו הוא נוצרי ערבי. כבן מיעוטים ששפתו ערבית, מעצם הבחירה שלו לכתוב בשפה שהיא שפת הרוב אך אינה שפת אמו הוא אוטומטית מעביר את היצירה לתחום שכונה על ידי דלזוגואטרי (Deleuze and Guattari) "ספרות מינורית".

מטרת המחקר

המחקר התמקד במספר נושאים: מקומה של השפה בתהליך הכתיבה ובזהות, עם דגש על המאפיינים של הכותבים הרב-לשוניים ושל כותבים היוצרים "ספרות מינורית"; מאפיינים של כתיבה אוטוביוגרפית; הכתיבה כאקט של מחאה וגאווה; וה"אני השסוע" של שמאס כפלסטיני היוצר בשפת הכובש.

במסגרת מחקר זה נעשה ניסיון לעמוד על המרכיבים האוטוביוגרפיים ב"ערבסקות" שהוא רומן המשלב בתוכו גם אלמנטים של ריאליזם מאגי ואף כתיבה ארס-פואטית, בה המספר, שהוא בן דמותו של המחבר, חושף בפני הקורא את התהליכים והקשיים המעורבים בתהליך הכתיבה של הרומן עצמו ובתהליך הכתיבה באופן כללי.

מתודולוגיה

מחקר זה עסק בהשפעתה של הכתיבה "ב"שפה המינורית" בערבסקות ובביטוי שהיא נותנת לנפשו השסועה של שמאס, הנקרע בין מספר תרבויות ושפות, תוך התייחסות לעולם המושגים התיאורטי שטבע הומי באבא (Bahbah) וביניהם "היברידיות" "חיקוי" ("mimery") ו"מרחב שלישי". על כן בוצע ניתוח של היצירה עם הדגש על בחינת מצבו השסוע של שמאס כפלסטיני במדינת ישראל ואת השפעתו על כתיבתו.

מסקנות

השימוש בעברית כה גבוהה ברומן עד כי היא בלתי נהירה לקורא הממוצע, ייתכן שזהו הסמן המשמעותי ביותר של ההיברידיות הטבועה בטקסט אותו יצר שמאס.

נפשו השסועה של שמאס מתבטאת בריבוי הדמויות ברומן שהן גרסה אפשרית של שמאס עצמו, בנוסף לעלילה המפותלת עם קפיצות בזמן בין פרקי הסיפור ואף שהסיפור מתרחש במספר מדינות במזרח התיכון.

רשות המחקר

רשות המחקר

המספר שהה

בסופו של דבר בארצות הברית כמלומד המזכיר מאוד את דמות כפילו ברומן, מייקל אבייד, ונראה כי שמאס בחר ב" מרחב השלישי" שקיומו ההיברידי כופה עליו.

ד"ר זהבה סמוחה-ברקני

מוזיקת מחאה ככלי לפיתוח מודעות פוליטית באקדמיה

הרצאה זו תציג את השימוש במוזיקת מחאה כפרקטיקה של פדגוגיה אקטיביסטית בקורס "קולו של האחר". הקורס הינו חלק מאשכול קורסים בתכנית המעורבות החברתית בהכשרה להוראה במכללת סמינר הקיבוצים. מטרת הקורס לטפח את התודעה החברתית של המתכשרים להוראה – הן כאזרחים וכמחנכים לעתיד כ"אנטלקטואלים מעורבים בחברה ובקהילה" ומנהיגים חינוכיים המובילים אחרים בדרך מוסרית וחברתית (יוגב ומיכאלי, 2011). הקורס "הקול האחר" הינו קורס ברוח הפדגוגיה הביקורתית המתמקד בעיקר בפיתוח המודעות והחשיבה המוסרית-חברתית של הסטודנטים לחינוך וגיבוש תפיסת עולם פוליטית. טיפוח האוריינות הפוליטית בקורס מתרחשת תוך "למידה חוויתית" הרואה בסטודנט משתתף פעיל בתהליך הלמידה ובעל שליטה בעיצוב הקורס ואופיו. מודל "הלמידה אקטיביסטית" בקורס, מתאפיין באופן למידה המשלב תאוריה ומעשה, פיתוח תודעה ואקטיביזם, דיון בכיתה ומפגש חינוכי מחוצה לה.

מוזיקת מחאה מתחברת לפוליטיקה ולאפשרות לשינוי חברתי ופוליטי על ידי מתן השראה לאנשים בהרהור בנושא מסוים ורצון לנקוט בפעולה. היא שימשה תמיד כלי לביטוי חוסר שביעות רצון חברתי ופוליטי, כמוצא עבור אלה שבשוליים החברתיים להשמיע את קולם. במשך עשרות שנים המוזיקה נתנה לאנשים קול במהלך התנועה לזכויות האזרח.

כל מפגש מתחיל בשיר מחאה שאחד הסטודנטים מביא לכיתה, כך נשמע הקול האישי של כל אחד מהם. בחירת השיר יוצרת מעורבות של הסטודנטים בלמידה, היא מאפשרת להם קול בנושאים מבעיות אישיות ועד בעיות כלל עולמיות ונתפסת כאמצעי לביקורת, הגנה תרבותית, דרך חיים והעצמה. מוזיקת המחאה יכולה להוות כלי עבור המחנכים להביא נושאים חברתיים לתוך הכיתה, לתת להם קול ומילים, לדון בהם ולפתח תקווה לשינוי דרך עשייה. בחלק הראשון של ההרצאה אשרטט קו, שיתחיל בתיאור הקורס "קולו של האחר" בו מתרחשת בכל מפגש האזנה למוזיקת מחאה שהסטודנטים מביאים לכיתה וימשיך בבדיקת מהותה של מוזיקת מחאה ומוזיקת המחאה בישראל. בחלקו השני של המאמר, לצורך הדגמה, אציג ארבעה שירי מחאה שהסטודנטים הביאו לכיתה ואתאר את התרומה שלהם להבנת סוגיות מרכזיות המעסיקות את החברה הישראלית בימינו.

ד"ר אבי פיקאר

המזרחים, השאלה העדתית והפוליטיזציה של המחקר האקדמי - פרשת ילדי תימן כדוגמה

מקומם של יהודי המזרח בהיסטוריה מעולם לא היה סוגיה אקדמית גרידא. במשך שנים מיעט המחקר ההיסטורי והוראת ההיסטוריה לתת מקום לתולדות היהודים בארצות האיסלם בעת החדשה.

בשלהי שנות השבעים, בעקבות דרישות מתוך המערכת הפוליטית, החלו להתפרסם מחקרים שנועדו לא רק להיות מחקר אקדמי נטו. הם נועדו ליצור פלטפורמה לחומרי לימוד (ולכן לעיתים קרובות יצאו מהר מדי ובלי ביקורת מספיקה) ונועדו להציג את יהודי ארצות האיסלם כמי שהיו שותפים לתנועה הציונית, להתיישבות ולהגנה. יחסה של הציונות ליהודי ארצות האיסלם נתפס כסולידרי והפער הסוציו-אקדמי בין העדות נתפס כתופעה שעתידה להיעלם.

בשנות השמונים והתשעים, עם שינויים שחלו בחברה הישראלית, ובעיקר בחוגים אקדמיים, אומצו במדעי החברה תפיסות עולם שכינו עצמן ביקורתיות, ועיקרן היה הצגת יחסה של ישראל ליהודי ארצות האיסלם כגזעני והצגת הפער העדתי ככזה שנוצר בכוונת מכוון על מנת להפוך את המזרחים לעובדי צווארון כחול, ועל גבם, להפוך את האשכנזים לעובדי צווארון לבן.

התפיסות הפוליטיות והמחקר האקדמי בסוגיות אלו היו שלובות זו בזו במידה רבה. הפוליטיזציה של לימודי הרוח והחברה מעצבת במידה רבה את השיח האקדמי בנושא.

פרשת היעלמותם של ילדי תימן, והחשד שהם נחטפו בכוונה והועברו לאימוץ, היא דוגמה אחת לעירוב האקדמי והפוליטי. הפרשה, שראשיתה בתלונות הורים על גורלם של ילדיהם שנעלמו במחנות העולים בעת עליית מרבד הקסמים מתימן, זכתה לשלש חקירות משפטיות אך באופן יחסי למעט חקירה אקדמית.

המעורבות וההטיה הפוליטית של המחקר בפרשה התקיימו מראשיתה. טענת החטיפה לשם אימוץ, שראשיתה בועד הציבורי למען ילדי תימן, זכתה במהלך השנים לתמיכה מגופים חרדים אנטי ציונים, מתנועת כך, ובשנות התשעים מתנועת ש"ס. בעשור האחרון התמיכה בטענה זו ובעמותות המטפחות אותה מגיע בחלקה הגדול מתנועות מהקצה השמאלי של המפה הפוליטית הישראלית.

המחקר האקדמי של הפרשה, שגם כך היה קשה ומורכב, נתקל במכשולים רבים בשל הפוליטיזציה הזו. חוקרים נפסלים בגלל הנחות יסוד שמקורן בהשקפת עולם פוליטית. במקרים אחרים, מחקרים שלא היו עוברים את רף הביקורת האקדמית, זוכים לשבחים בשל התאמתם להנחות יסוד.

ההרצאה תדון בהקשר הרחב של הפוליטיזציה במדעי הרוח והחברה על חקירת השאלה העדתית, וכיצד הדברים באים לידי ביטוי בחקירת פרשת ילדי תימן.

ד"ר יוחנן קאפח

סטיגמות ותפיסות תרבותיות כגורם משמעותי בזיהוייה של אשתו הכושית של משה

שאלת זהותה של האישה הכושית של משה נידונה במהלך הדורות שוב ושוב. היו שזיהו אותה כציפורה אשתו הידועה של משה והיו שזיהו אותה כאישה אחרת – כושית ממש או מדינית. התשובה לשאלה זו אינה פשוטה כלל וקשה מאוד להכריע בה. אמנם היו פרשנים וחוקרי מקרא שהכריעו בשאלה זו. המניעים שגרמו לכל אחד מהם להכריע בכך היו שונים ומבטאים השפעה עמוקה של יחסם לשחורי העור. בהרצאתי אציג את עיקרי הדילמה שיש בשאלה זו, ואת הגורמים להכרעה בסוגיה זו אצל פרשני המקרא. במקביל אציג את הגורמים להכרעה בשאלה זו אצל חוקרי המקרא המודרניים הבאים ממגוון רחב של תפיסות עולם, החל מחוקרי מקרא הליברליים, עבור אצל חוקרי המקרא האפריקאים וכלה בחוקרי המקרא השמרנים. בהרצאה יהיה ניתן להתרשם כיצד תפיסות עולם או סטיגמות הן גורם משמעותי בפרשנות המקרא.

ד"ר מירי שחף

הטיה מגדרית במחקר רפואת הספורט

הנורמות המגדריות וכן סטריאוטיפים והטיות הטמונות בחברה בכלל משתקפות במיקרוקוסמוס של רפואת ספורט. קוסטלו ועמיתיו (Costello, Bieuzen, & Bleakley, 2014) היו הראשונים אשר הפנו זרקור להטיה המגדרית בתחום המחקר אודות רפואת ספורט ופעילות גופנית. מחקרם בדק שלושה כתבי עת מרכזיים לאורך שלוש שנים וחילץ נתונים מתוך 1,383 מאמרים שכללו 6,076,580 משתתפים. מן הממצאים עולה כי מספר המשתתפות היה 39% לעומת 61% משתתפים. כאשר הייצוג הנשי היה באופן מובהק נמוך מהגברים. בשנת 2020 הגסטרום ועמיתיו (Hagstrom et al, 2020) כתבו מכתב לעורך כתב העת Sports Medicine, והתריעו כי ההטיה המגדרית עדיין נמשכת. הם בדקו 29 מאמרים שפורסמו אודות cfDNA בשנים 2004-2020 ומצאו כי מספרם של הגברים היה 400 לעומת 80 נשים בלבד. ההצדקה הרווחת של הכותבים לייצוג נשי נמוך טמונה בהשפעות ההורמונליות מהמחזור החודשי, ובחשש מהדיינות משפטית על השפעה בכושר הרבייה. אך כיוון שידוע כי קיימים הבדלים מגדרים בתחומים שונים כגון פציעות, אימוני התנגדות, עייפות

רשות המחקר

שריר זמן

התאוששות מן הראוי לבחון את ההשפעות ההורמונליות ולתכנן מחקרים אשר יכללו מלכתחילה את שני המינים ולא להתמקד רק בגברים ולהגביל את הבנתנו אודות הנשים.

מגמה זו מדווחת גם במחקרים נוספים, ומגלה כי הטיה זו נמצאת גם בקרב עורכי כתיבי עת, כותבים ראשונים במאמרים ודוברים ראשיים בכנסים.

הביטוי manels הינו מונח שנטבע ומתייחס להטיה מגדרית לטובת הגברים וחוסר ייצוג נשי בהקשרים מדעיים. ההטיה אינה בהכרח מכוונת אלא תוצר לוואי של סוציאליזציה. זה לא רק לייחס למגדר אחד תכונות או כוחות על פני אחר אלא מתייחס גם לצבע עור, ארצות מוצא, מוצא אתני, מצב סוציאקונומי ועוד.

האפליה לא באה לידי ביטוי רק במחקר אלא גם בקרב ספורטאיות המופלות לרעה במשכורתן, בתפקידי אימון וניהול שהן מקבלות, ביחס של התקשורת ועוד. בשנים האחרונות אנו רואים ייצוג הולך וגובר אך עדיין יש עוד דרך לעשות. המודעות לקיומה של הטיה במחקר הינה סנונית ראשונה לפתרון הבעיה.

ד"ר מרים שיפרוביץ

פוליטיזציה בהוראת תנ"ך בחינוך הממלכתי דתי והמשמעותיות להכשרת מורים

ההרצאה מבוססת על מחקר שנערך במסגרת עבודת דוקטורט בנושא של "אידיאולוגיות דתיות וחינוכיות בהוראת תנ"ך בחינוך הממלכתי דתי העל יסודי". במחקר, השתתפו 10 מורים אשר נבחרו מתוך 5 הקבוצות האידיאולוגיות והחברתיות בחינוך הממלכתי דתי (להן: החמ"ד). המחקר נערך בגישה איכותנית והתבסס על ראיונות חצי מובנים, תצפיות בשיעורי המורים. ממצאי המחקר העלו כי הוראת התנ"ך בחמ"ד רוויה בהנחות יסוד ובהשקפות אידיאולוגיות, כאשר האידיאולוגיה הדתית והחינוכית של המורים הינה מרכיב חשוב בזהות המורים והיא מהווה חלק מרכזי בתהליך ההוראה. על אף המגוון האידיאולוגי והחברתי, המגמה בחמ"ד, היא לנסות להכיל את כל גווני האוכלוסיות תחת תוכנית לימודים אחת, תוך הימנעות מהתמודדות עם קונפליקטים. זאת, על רקע המחלוקת ביחס ללימוד התנ"ך בציבור הדתי לאומי.

מחלוקת זו היא חלק מחילוקי דעות אידיאולוגיים רחבים יותר בין הזרמים השונים בציונות הדתית, בעיקר בין הזרמים הנמצאים בשני קצות צידי הרצף - הזרם החרדלי והזרם הליברלי, שאחד משיאייה היה התנגדות עזה מכיוון רבנים המזוהים עם חוגי הר המור לתוכנית הלימודים החדשה.

רשות המחקר

רשות המחקר

ממצאי

המחקר מעידים על מגוון רחב של אידיאולוגיות בין מורי החמ"ד, ביחס להוראות תנ"ך, ואף כי ברור שהמרכיב האישי והאידיאולוגי הנו דומיננטי במעשה ההוראה, הוא אינו נוכח ומדובר באופן גלוי במרחבי ההכשרה וההוראה בחמ"ד, בהכשרת מורים, בתוך בתי הספר, ובין המורים והתלמידים.

הכשרת המורים והפיתוח המקצועי בתחום התנ"ך מתמקדים בשליטת המורים בתכני הדעת ובדרכי ההוראה הראויות מבלי לתת תשומת לב מספקת, לאוריינטציות ההוראה האישיות של המורים. התעלמות זו אינה מעודדת התפתחות מקצועית אמיתית וארוכת טווח.

על פי ממצאי מחקר זה אנו ממליצים לבחון כיוונים בהכשרת מורים אשר יסייעו בהבנת תפקידי המורים, בירור הזהות ופרקטיות ההוראה האישיות. זאת, תוך שילוב של דיון אידיאולוגי כחלק מתהליכי ההכשרת המורים והפיתוח המקצועי, ונכונות לברור גלוי של מתחים אידיאולוגיים. העובדה כי תהליכי הכשרת מורים קשורים פעמים רבות לישיבות ומדרשות בעלות אידיאולוגיה מובחנת, מצמצמת את החשיפה של המורים לתפיסה אידיאולוגית אחת ללא דיון עם תפיסות עולם נוספות. ולעיתים כאשר המוסד להכשרת מורים אינו מזוהה עם זרם מסוים, לא יתקיים דיון אידיאולוגי כלל.

Prof. Rao, Badrinath J.D.

Silencing Dissent, Stultifying Minds: The Politicization Of Education In India

With 65 percent of its population below the age of 35 and a median age of 28 years, India has an enviable, youthful demographic profile. To cater to the growing needs of its youth population, its education sector has grown tremendously in recent years. 37.4 million Indian youth are enrolled in 981 universities, both private and public. While access to quality education across all segments remains elusive, arguably, the politicization of education ranks as the most critical contemporary challenge facing India. Since 2014, when Hindu nationalists assumed office, education has come under sustained political attack. Several ominous trends, all aimed at silencing critics and furthering a Hindu majoritarian agenda, have emerged. Hindu nationalists have targeted progressive universities and left-leaning academics, hounded them with false charges of sedition, physically assaulted them, and, in

some

instances, murdered scholars and writers. They have also carried out a relentless campaign to rewrite textbooks, falsify history, and purge all topics that interrogate their majoritarian claims. The Hindu nationalist administration has introduced revivalist subjects like Vedic mathematics and astrology alongside baseless assertions about the putative achievements of ancient Indian science. It funds spurious 'research' projects on the medicinal value of the cow's urine, while a large contingent of poorly paid, temporary faculty languishes in precarity and desperation. Critical scholarship, dissenting voices, and independent thinking have no place in the academy. What matters is the mindless valorization of India's Hindu heritage and the vilification of minorities and the lower castes.

Based on a critical analysis of the major educational initiatives of the state, such as the recently announced *New Education Policy*, this paper offers four arguments. First, the manipulation of all levels and aspects of education is unfolding in the backdrop of a neoliberal model of development marked by the privatization of public goods, record levels of accumulation for the super-rich, and a surge in inequality and insecurity. Second, the politicization of education betokens the state's desire to create a pliant citizenry that acquiesces in its Hindu nationalist agenda and serves zombie-like in subservient roles. Third, the escalating violence on campuses, the consistent denial of funding and infrastructure to schools and colleges, and the lopsided priorities of the new education policy all underscore the state's reluctance to provide an education that empowers and fosters human capabilities. An educated workforce capable of critical thinking poses the threat of a popular revolt, a prospect the state abhors. Fourth, collective action by enlightened sections of the civil society to redress the aberrations of academia is the only way forward.

Dr. Miri Baum

Self-marginalization or self-empowerment? The Cultural Complexities of Studying English among TEFL students

In the last 30 years, there is controversy surrounding the academic discipline and practical work of TEFL (Teaching English as a Foreign Language). On the one side are postcolonialist scholars who

accuse it

of “linguistic imperialism”, claiming that it endangers the cultural ideals, ways of life and indigenous languages of other countries. English-learners in the "expanding circle" countries (Kachru 1990), such critics claim, are in danger of experiencing dependence, inferiority and self-marginalization as a result of its ascendance (Phillipson, 1992, 2001; Pennycook, 1994, 2007; Kumaravadivelu, 2006; Seidlhofer, 2003; Rudby, 2009.) On the other side are SLA (Second Language Acquisition) researchers who have focused on the agentic aspects of L2 learning, the deliberate investment of the learner in a resource which s/he perceives as useful and meaningful to her/him (Norton and Toohey, 2001; Block, 2007; Kramsch, 2012; Freeman, 2007.)

My talk will present some results from an ongoing research project exploring the meanings with which Israeli English student-teachers invest the English language and the culture they associate with it. The research is based on 31 in-depth interviews with students from various backgrounds. I demonstrate that while the attachment to English does seem to involve, for some of my interviewees, a measure of distancing from and criticism towards their native culture, the more prominent effect is one of self-empowerment. The students successfully appropriate various facets of the English languaculture for the enrichment of their self-identity, which remains fundamentally rooted in the local *habitus*, both familial, geographical and religious (Jewish, Christian or Muslim). The interlacing of the global and the local does not lead the students to a rejection of one identity in favor of another, or to an of inferiority. Rather, it results in composite, richer self-identities, woven of different cultural strands.

Dr Liat. Biberman-Shalev and Galia Semo

The status of humanities and STEM disciplines – student teachers' perspectives

In Israel, as in many countries around the world, academic and school disciplines are hierarchically organized in accordance with the distinct social and cultural status attributed to them. Status is a sociological concept that symbolizes a measure of social values attributed to individuals, groups and organizations on a hierarchical basis of respect, recognition and skills. In this regard, status is based on shared social and cultural beliefs regarding who or what holds high vs. low values. These beliefs allow unequal distribution of resources and power to be perceived as natural and just.

In the

global reality the status attributed to the STEM disciplines is perceived as higher than the one attributed to the humanities disciplines. Thus, STEM disciplines are entitled to more resources and higher rewards within the academia and the education system. In this regard, the main research question is: How do student-teachers who expert in humanities and STEM disciplines perceive the status attributed to the disciplines? Answering this question may contribute to the examination of the ways to reduce the status gaps between the disciplines during the training process.

The findings of the study revealed that student-teachers were clearly aware of the distinguished status of the disciplines. The humanistic disciplines students described low status while the STEM disciplines students expressed a clear awareness of the high status attributed to their discipline. The student-teachers also described how the status is reflected in their academic and professional choices. Main conclusion is that student-teachers who expert in humanistic disciplines should take a proactive stance by changing teaching methods and building new curricula. STEM student-teachers must be aware of social justice and stratification implications that accompany the status of the disciplines they are expert in and to promote equal opportunities for their students.

Professor Nurit Buchweitz

Academy, Politics, Politicization in Michel Houellebecq's *Submission*

My talk explores the relations between academia and politics and the role of the intellectual elite in public and social life through a reading of Michel Houellebecq's novel *Submission* (*Soumission*, 2015). The speculative novel, which relates an alternative history of France in the year 2022, recounts the process of the Islamization of universities following the Islamic Party winning the presidential elections and taking over power. The novel is written as a *university novel*, a genre of habitually comic or satirical depiction, in which the action is set within the enclosed world of a university and highlights the follies of academic life. *Submission*, faithful to the author's postmodernist poetics of destabilization and deconstruction, problematizes the question of the responsibility and commitment of the Humanities to society, as well as their complex relationship with politics both within and outside the university.

My talk

will focus on two issues of academia and politics raised in *Submission* that run contrary to each other: on the one hand, the over-involvement in politics, with the debilitating impact and derivatives of the politicization of university administration on research and teaching. On the other hand, the under-involvement in political life, which amounts to the disengagement of the ivory tower from the teeming reality below it, with the consequences and ramifications in terms of both social irresponsibility as well as negative return-on-investment of government funding.

Prof. Or Arthur Hunig

The Politicization of American Colleges – Weighing the Alternative Strategies for Jewish Communities for Dealing with It?

There are two completely divergent views on the issue of politicization of the social sciences and humanities in American academia. The first view, usually of the right-wing politicians and media but also increasingly of concerned Jewish groups and parents of students in the more left-leaning campuses, is that the politicians must intervene to correct some of the inherent biases that exist in academia. President Trump's administration actually threatened to cut funding for a Middle East studies program run by the University of North Carolina and Duke University, arguing that that it was misusing a federal grant to advance "ideological priorities". The second view is that politicians should not meddle with academia due to the freedom of speech idea. The response of the left-leaning camp is that while many professors lean left, conservative students and faculty members are not only surviving but thriving in academe – they are largely immune from indoctrination even though they may be frustrated from periodically having to hear a point of view which is opposite to theirs.

How have the Jewish communities coped with this new challenge of polarization? This is especially relevant to them since the Jewish political strategy ever since the days of FDR has been to be a member of the coalition of minorities. The Jewish organizations mainly try to prepare the Jewish student so that he would not be confused or on the defensive in face of antisemitism or just intersectionality ideological activity which portrays the Jews as the de-facto enemy (the privileged whites). Hillel, AMCHA, StandWithUs, SPME, CAMERA, and more provide timely advice to Jewish-Zionist students and their parents.

This study

will chart the alternative strategies available to Jewish groups and weigh their pros and cons.

Dr. Carmel paz

Israeli Civic Education textbooks and its political tendencies

This work examines the main developments in Israeli political discourse regarding citizenship and civic education in the last twenty years. Specifically, it asks in what ways do civics high-school textbooks reflect political ideologies. We focus mainly on the tensions inherent in Israel's dual identities as a Jewish and as a democratic State and highlight three issues: 1) the justifications for Israel's establishment, as shown in its Declaration of Independence; 2) different positions regarding the optimal proportions of Judaism and democracy; 3) the new "nation-state" law.

The study uses the hermeneutic-interpretative method to analyze specific texts written in textbooks and the official Ministry of Education documents published between 1995 to 2001 and from 2011 to 2019 regarding the issues mentioned above.

Findings indicate that from the mid-1990s, liberal ideals and terms are found in civics curriculum and textbooks. The leading textbook focuses on human and minority rights, different aspects of Israel as a democratic and Jewish state, and Israel's right to exist like any other nation. Thus, it presents liberal democracy as the best form of democracy.

From the mid-2010s, we see increasing evidence of ethnonational and republican discourse, emphasizing the Jewish people's right to land and the State's Jewish character. Thus, the leading textbook, teacher's guides, and curriculum highlight formal democracy. The documents also suggest a growing need for the Ministry of Education to justify Israel's policies via its authorized books. As a result, in some cases, republican speech covers ethnonational ideals.

However, the liberal tone of the Ministry of Education is still observed, both in the political rhetoric in official documents and authorized civics textbooks. We conclude that liberal ideals are still crucial to the Ministry, but political influences shifted the balance between liberal, republican, and ethnonational objectives.

Prof.

Lana Shchetinskaia

The Evolution of Soviet Foreign Policy Expertise (1950-s-1960-s) and the Issue of Politicization

Throughout its history, and especially after the end of World War II, the Soviet Union has implemented a wide range of institutions to provide its political establishment with foreign policy expertise. According to Kurilla and Zhuravleva (2016), “between 1945 and mid-1950s, the USSR mostly learned about the outside world through intelligence communities and not through academic institutions.” Yet, in the contexts of the Cold War, the Khrushchev Thaw (the period of relative liberalization between late 1950-s and early 1960-s), and the proclaimed policy of peaceful coexistence, party officials realized the need for a deeper understanding of international relations, political, economic, and social processes in the capitalist world. As a result, at the end of 1950-s-the beginning of 1960-s, first Soviet think tanks emerged, marking a new era in Soviet foreign policy research. Among them were the Institute of World Economy and International Relations and the Institute for U.S. studies. By the end of 1960s, former CPSU Central Committee policy advisors became founders, directors, and employees of Soviet think tanks. Party officials used works of these advisors, political experts, and academic employees to explore policy options and back up their decision-making.

This lecture discusses the institutional development of Soviet foreign policy research institutions as well as the evolution of their affiliations and ideological predilections based on the materials of the Russian State Archive of Contemporary History (RGANI). It particularly traces the shift from research institutions simply justifying foreign policy choices of the Communist Party to investigating policy options and producing new interpretations and strategic recommendations. The lecture emphasizes that by interpreting the U.S. policies to the USSR political establishment, Soviet experts contributed to constructing the image of the U.S. in the Soviet Union and identifying the USSR’s place in international relations vis-à-vis other actors.

Dr. Irena Vladimirovski

On the

limits of academic freedom in historical retrospective.

The proposed panel deals with one of the important foundations of every academic community – the academic freedom. Totalitarian and democratic states have their own understanding of freedom, but academic freedom lays within the shadow sphere of the state ideology, academic institutions and the desire on the side of the state to influence the academic community. Three presentations intend to show historical retrospective in Russia since the late 18th century until the end of the 20th century. Catherine the Great (1729-1796) was a prophet of Enlightenment and education in Russia, but the freedom was limited and the censorship was established within the walls of the Moscow State university. The Bolshevik Revolt of 1917 proclaimed the freedom of speech but the "knowledge for masses" project initiated by the first edition of the Great Soviet encyclopedia (1926-1947) swiftly switched to "knowledge is power" concept. The second edition of the Great Soviet encyclopedia (1949-1957) or so-called Stalinist encyclopedia provided Soviet citizens with a very dosage ideological content. Strict demand of ideological frames limited not only the content of academic publications but influenced the fields of academic research. Outstanding pre-revolutionary researches were avoided to be mentioned and their works cited only through secondary sources. Young researchers at the beginning of their academic career should think twice about their academic preferences and choices in order to stay a part of academic community. The existing model of financial support of academic institutions (colleges, universities, national academy, etc.) and their dependence on the state financial support makes them subject to ideological manipulations and limitation of academic freedom.

Panel participants:

Dr. Irena Vladimirsky, Achva Academic College, Israel

Prof. Elena Marasinova, Moscow State University, Russia

Prof. Maria Krotova, Saint Petersburg State University of Economy, Russia

Prof Sara. Zamir

Education and Patriotism

A review of contemporary college and university curriculums for teaching civic education reveals three main components: Disciplinary knowledge, pedagogy, and didactics. Those academic training programs seem to reflect the perception of the "the professional teacher", who is knowledgeable and controls teaching skills rather than "the moral educator" who copes with overt and tacit values.

The presentation will follow one specific value, "patriotism", and analyze its characteristics in a civic education anthology as a demonstration of critically teaching a controversial value.

Civics education is the tool through which a state endeavors to shape its students as citizens 'in its own image'. Unlike totalitarian countries, in which civics education involves political indoctrination, education systems in democratic countries, such as in Israel, must cope with two contradictory goals - teaching a patriotic commitment to the country on the one hand, and independent, critical thinking based on humanistic and universal values on the other.

The goal of the study has been to see whether or not patriotic motifs can be found in Israeli high school civics studies, based on the new civics' curriculum.

A combined content analysis of the second edition of the *Being Citizens in Israel* textbook (2016), which is based on the new curriculum, shows that there were eight instances of patriotic motifs. Half of them (4) stand on their own merit and the other half (4) include an attempt to balance out the other patriotic motifs and place them in a humanistic-universal context. The abovementioned findings show that the book contains a relatively small number of patriotism-related utterances and furthermore, that the styling and phrasing used is constructivist patriotism which supports its own nation but also respects and protects the rights of others.